

KEMAL UNAKITAN

Maliye Bakanı

I- GİRİŞ

Kuruluşunun 63. yılını kutladığımız Hesap Uzmanları Kurulu (HUK) vergi reform çalışmaları kapsamında ortaya çıkan bir ihtiyacı karşılamak amacıyla oluşturulmuştur. Türk vergi reformuna ilişkin ön çalışmalar 1943 yılında başlamış ve bu çerçevede bilimsel, modern yapılı yeni bir vergi sistemine geçilmesi hedeflenerek Gelir ve Kurumlar Vergisi ile Vergi Usul Kanunu'ndan oluşan kapsamlı bir vergi reformu gerçekleştirilmiştir. Geniş bir mükellef kitlesini kapsayan bu vergiler büyük ölçüde beyan esasına dayandığı için, vergi denetimi konusunda da yeni bir örgütlenmeye gidilmiştir. Bu amaçla, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin çağdaş ekonomik alt yapısının temellerinin atıldığı 1940'lı yıllarda, vergi incelemelerinin; inceleme tekniğini iyi bilen, dürüst, mesleki bilgi ve ihtisas sahibi, tarafsız elemanlardan kurulu bir heyet tarafından yapılmasını sağlamak üzere, 29 Mayıs 1945 tarihinde 4709 sayılı özel bir kanunla Hesap Uzmanları Kurulu kurulmuştur.

Her zaman kendisini geliştirme azim ve kararlılığında olan Hesap Uzmanları Kurulu, kurulduğu günden bu yana, hem ülke çapında üst düzey vergi denetimini gerçekleştirmiş, hem de vergi politikalarının belirlenmesi çalışmalarına katılarak çağdaş vergi sisteminin oluşumunda ve topluma benimsetilmesinde etkin bir görev üstlenmiştir. Kurul, disiplinli çalışmasını sürdürmek, denetimlerinde etkinliği artırmak ve iş verimliliğini daha üst düzeye çıkarmak amacıyla çağın gereklerine uygun stratejileri belirlemede ve uygulamada her zaman önder olmuştur.

Hesap Uzmanları Kurulunun kuruluşunun 63'ü yıldönümünü kutladığımız şu günlerde, kararlılıkla uygulanan yapısal reformlar neticesinde bir taraftan ekonomi büyürken, diğer taraftan enflasyon tek haneli rakamlara indirilmiştir. Özellikle mali disiplinden taviz vermeyen ekonomi politikaları neticesinde ülke ekonomimizin iç ve dış kaynaklı ekonomik dalgalanmalara karşı direnci büyük oranda artırılmıştır. AB'ye uyum süresince uygulanan başarılı maliye politikaları neticesinde birçok makroekonomik veride AB normlarına ulaşılmıştır.

II-DÜNYA EKONOMİSİ

2007 yılının Ağustos ayından itibaren ABD emlak piyasalarında yüksek riskli konut kredileri nedeniyle başlayan ve ardından para ve sermaye piyasalarına yayılan finansal kriz ABD ile beraber tüm uluslararası piyasaları etkilemiştir. ABD ekonomisinde, büyüme oranı, 2008 yılının ilk çeyreğinde, % 0,6 ile beklentilerin üzerinde gerçekleşmesine rağmen durgunluğun devamı yönündeki beklentiler sürmektedir. İçinde bulunulan finansal kriz döneminde, ABD merkez bankası FED durgunluğun önüne geçmek amacıyla dönem dönem faiz oranlarında indirimlere gitmiştir. Bu kapsamda; FED, 2007 Eylül ayında 4,75 olan faiz oranını, aşamalı olarak 2008 Nisan ayında 2,00'a indirmiştir.

2007 yılında ve 2008 yılının ilk 5 ayında, uluslararası piyasalarda gözlenen bir diğer önemli gelişme de, ham petrol, tarım ürünleri ve diğer emtia fiyatlarındaki artışlardır. Bu artışlar yalnızca ülkemizde değil, dünya genelinde enflasyon üzerinde yukarı yönlü bir baskı oluşturmaktadır. Uluslararası ham petrol fiyatları, ABD ve Çin'de yaşanan olumsuz hava koşulları, ABD ve OECD stoklarındaki azalmalar, Nijerya'daki belirsizlikler ve ABD dolarında değer kayıpları gibi unsurların etkisiyle yüksek seviyede artış göstermiştir. Ham petrol varil fiyatı 2007 yılının sonunda 95 ABD dolarına kadar yükselmiş, 2008 Mayıs ayında ise 135 ABD dolarına kadar çıkmıştır. Mısır, buğday ve şeker pancarı gibi tarımsal ürünlerin

enerji amaçlı olarak biyoyakıt üretiminde kullanılması ve üretici ülkelerde olumsuz hava koşullarından kaynaklanan rekor kayıpları, gıda fiyatlarının rekor düzeylerde artmasına sebep olmuştur.

Gıda ve petrol fiyatlarında gerçekleşen bu rekor yükselişler, tüm ülke ekonomilerini başta enflasyon oranları olmak üzere ciddi şekilde etkilemektedir. Nisan 2008 verilerine bakıldığında birçok ülkede enflasyon oranının geçmiş yıllara oranla büyük artış gösterdiği görülmektedir. Dünyanın en büyük petrol ihracatçı ülkesi olan Suudi Arabistan'ın Nisan ayı itibarıyla yıllık enflasyonu, 27 yıl aradan sonra ilk kez, çift haneli rakamlara yükselerek yüzde 10,5 olarak gerçekleşmiştir. Yine Almanya'da üretici fiyatları enflasyonu nisan ayında % 5,2'ye yükselmiştir.

Dünya piyasalarında yaşanan bu olumsuz gelişmeler ülkelerin büyümelerinde yavaşlamaya neden olmuştur. Uluslararası kuruluşlarca yapılan küresel büyüme tahminleri son dönemlerde sürekli aşağıya doğru revize edilirken, petrol, gıda ve temel emtia fiyatlarındaki artışın yüksek seyretmesinin, küresel ölçekte enflasyon ve büyümeyi olumsuz etkilediği ortaya konmuştur.

III-TÜRKİYE EKONOMİSİNDEKİ GELİŞMELER

Türkiye, 1980'li yıllardan itibaren en uzun istikrarlı ve güçlü büyüme dönemini yaşamaktadır. 2002 sonrası dönemde Türkiye ekonomisi, yıllık yüzde 7 civarında bir ekonomik büyüme sağlamış 2002 yılında 230 milyar dolar olan GSYİH, 2007 yılında 659 milyar dolara çıkmıştır. 2007 yılı itibarıyla kişi başına düşen milli gelir ise, 9.333 doları bulmuştur. Kesintisiz büyümenin yaşandığı 24 çeyreklik dönemde, özel sektör yatırımlarında da büyük oranda artış yaşanmıştır. 2002 yılından bu yana gerçekleştirilen bu istikrarlı büyümede ihracatın payı oldukça fazladır. 2002 yılı sonunda 36 milyar ABD doları seviyesinde bulunan ihracatımız, 2007 yılı sonu itibarıyla 107 milyar, 2008 Mayıs ayı itibarı ile ise 120 milyar ABD doları seviyesine yükselmiştir. İhracata paralel olarak ithalatımız da bu dönemde artış göstermiştir. 2002 yılı sonunda 52 milyar dolar civarında olan ithalatımız, 2007 yılı sonunda 170 milyar dolar olmuştur.

Ekonomimizde, hızlı büyüme süreci devam ederken, uygulanan enflasyonla mücadele politikaları neticesinde yıllardır süregelen yüksek enflasyon sorunu da artık geride bırakılmış, enflasyon tek haneli rakamlara düşürülmüştür. Son dönemlerde yaşanan petrol, hammadde ve temel gıda ürünlerindeki arz yönlü şokların etkisi ile dünyada olduğu gibi ülkemizde de fiyatlar hedeflediğimizden daha fazla artmıştır. Bu artışta petrol fiyatlarının 135 dolara ulaşmasının yanında, gıda fiyatlarındaki artış etkili olmuştur. Bu gelişmelere paralel olarak, 2008 yılının ilk çeyreğinin sonunda yüzde 9,15 olarak gerçekleşen yıllık enflasyonun 6,13 puanı enerji ve gıda kalemlerindeki fiyat artışlarından kaynaklanmıştır. 2008 yılının ilk çeyreğinde, gıda, enerji ve tütün ürünleri hariç TÜFE'nin yıllık artış oranı 2007 yılının sonundaki yüzde 4,8'lik seviyesini korumuştur.

Kamu maliyesinin güçlendirilmesi ve etkin bir maliye politikası uygulanmış ve önemli yapısal reformlar yapılmıştır. Kayıt dışı ekonomi ile mücadele sürdürülmüş, vergi barışı sağlanmış, 5018 sayılı yasa ile harcama reformu yapılmış, Gelir İdaresi kurulmuş, mevzuat sadeleştirilmiş, kurumlar vergisi oranı radikal bir kararla %33'den %20'ye indirilmiş, eğitim, sağlık ve turizm hizmetleri, ilaç, temel gıda maddeleri, giyim, konfeksiyon, tekstil ve bir kısım iş makinelerinde KDV oranı %18'den %8'e indirilmiş, gelir vergisi tarife dilimi 4'e indirilerek, en yüksek vergi oranı % 45'ten % 35'e çekilmiş ve 01.01.2008'den itibaren asgari geçim indirimi uygulamaya konulmuştur.

Maliye politikası alanında atılan en önemli adım, mali disiplinin sağlanması ve bu kapsamda bütçe açığının azaltılması olmuştur. Bilindiği üzere, bütçe açıkları ve bu açıkların yarattığı makroekonomik dengesizlikler özellikle Türkiye'nin son dönemde yaşadığı üç büyük finansal krizde (1994, 2000 ve 2001 finansal krizleri) etkili olmuştur. Mali disiplinin sağlanamaması, daha önceki krizlerde de görüldüğü üzere faizlerin çok yüksek seviyelere çıkmasına, özel ve kamu sektörünün borçlanma maliyetinin artmasına neden olmuştur. Bu da ekonomik istikrar ve ekonomik büyümenin önündeki en büyük engel olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çerçevede, 2002 yılında 11,6 düzeyinde olan bütçe açığının GSYİH'ya oranı, 2007 yılı itibarıyla yüzde 1,6'ya gerilemiştir. Bu düzeydeki bir bütçe açığı Almanya, Portekiz ve Yunanistan gibi AB üyesi ülkelere göre daha düşük bir bütçe açığına sahip olduğumuzu göstermekte ve mali disiplin bakımından gelmiş olduğumuz noktayı ortaya koymaktadır.

2002 yılında %61,5 olan kamu net borç stokunun Gayri Safi Yurt İçi Hâsılaya Oranı 2007 yılında % 29,1'e inmiştir. Bunun yanı sıra kamu kesimi borçlanma gereği negatife düşmüştür. 2002 yılında yaklaşık %10 olan kamu kesimi borçlanma gereğinin Gayri Safi Yurt İçi Hâsılaya Oranı, 2007 yılında eksi onbinde 3 olmuştur.

2001 yılında faiz harcamalarının vergi gelirlerine oranı % 103,3'tür. Diğer bir ifadeyle toplanan vergilerin tamamı faiz ödemelerini karşılayamaz durumdadır. 2005 yılında bu oran % 38,2'e 2006 yılında da % 33,4'a, 2007 yılında ise; %31,9'a gerilemiştir. Faiz giderlerinin GSYİH'ya oranı 2002 yılındaki % 14,8 seviyesinden 2007'da %5,7'ye düşürülmüştür. Görüleceği üzere, faiz harcamalarında önemli derecede tasarruf sağlanmış olup, bütçemiz borç ve faiz sarmalından büyük ölçüde kurtulmuştur.

Diğer taraftan, 2002 yılında 60.205 Milyon YTL olan vergi gelirleri toplamı 2007 yılında 152.832 Milyon YTL olarak gerçekleşmiştir. Tüm bu veriler de açıkça göstermektedir ki, artık bütçe harcamaları borçla finanse edilmekten kurtarılmış, bütçe harcamalarının en sağlıklı ve sağlam finansman kaynağı olan vergi gelirleri ile karşılanması yönünde önemli bir başarı elde edilmiştir.

Bahsedilen reformlar sonucunda yatırım ortamının çok daha cazip hale gelmesi sağlanmıştır. Bu durum, ülkelerin uluslararası rekabet gücünü değerlendiren kuruluşlar tarafından da tescillenmiştir. Dünyanın en saygın oluşumlarından "Dünya Ekonomik Formu" tarafından yayınlanan "Küresel Rekabetçilik Endeksinde (KRE) 2002- 2003 verilerine göre ülkemiz 69. Sırada yer alırken, 2007-2008" verilerine göre Türkiye 131 ülke arasında Rusya, Yunanistan, Endonezya, Brezilya ve Romanya gibi ülkeleri geçerek 53. sırada yer almıştır. Bu gelişmeler sonucunda 2002 ve öncesinde yıllık ortalama 1 milyar dolar düzeyinde olan doğrudan yabancı sermaye girişi, hükümetimiz döneminde giderek atmış ve son iki yılda ülkemize gelen doğrudan yabancı sermaye girişi tutarı 42 milyar ABD doları civarında gerçekleşmiştir.

Yakalanan siyasi ve ekonomik istikrarın devamı ve makro göstergelerde sağlanan kazanımların mikro reformlarla desteklenmesi önümüzdeki dönem de ekonomideki temel amacımız olacaktır. Bu amaçla son olarak Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun çıkarılmıştır. Uluslararası istatistiklere bakıldığında, Ar-Ge yoğunluğu yüksek olan, Ar-Ge harcamalarına bütçeden ve GSYİH'dan çok pay ayıran ülkelerin ulusal rekabet güçlerinin daha iyi düzeyde olduğu görülmektedir. Ülkemizde Ar-Ge harcamalarının GSYİH'ya oranı %0,7 seviyesinde iken aynı oran AB ortalamasında % 2'ler civarındadır. Yaptığımız bu düzenleme ile özel sektörün Ar-Ge faaliyetlerine daha fazla kaynak ayırması sağlanacaktır. Böylece ülkemiz ekonomisi uluslararası düzeyde rekabet edebilir bir yapıya kavuşacak, katma değeri yüksek mal ve hizmet üretimi artırılarak üretim

ve ihracatımız yeni rekorlar kırmaya devam edecektir.

Önümüzdeki dönemde üzerinde önemle duracağımız konulardan biri de işsizliktir. İşsizlik, bütün dünya ekonomilerinde olduğu gibi ülkemizde de en önemli konuların başında gelmektedir. 2002 yılında % 11 seviyelerinde bulunan işsizlik oranı, 2007 itibariyle % 9,9 olarak gerçekleşmiştir. Burada yeri gelmişken, son dönemlerde yapmış olduğumuz üretimi artırıcı, işsizliği önleyici düzenlemelere de kısaca değinmek isterim.

- Geçtiğimiz günlerde, istihdamı ve verimliliği artırmak ve böylelikle ekonomik ve sosyal kalkınmayı gerçekleştirmek amacıyla 5763 sayılı Kanun çıkarılmıştır. Söz konusu kanun ile işçi ve işveren üzerindeki başta mali olmak üzere yükler hafifletilmiş ve bu düzenleme ile zorunlu istihdam yüklerinin hafifletilmesi, nitelikli işgücü ihtiyacının karşılanması, istihdamın teşvik edilmesi, işgücü maliyetlerinin düşürülmesi, kayıt dışı istihdamın azaltılması hedeflenmiştir.

- İstihdamı ve üretimi artırıcı diğer bir çalışmamız ise; GAP projesinin tamamlanması olacaktır. GAP'taki tüm eksik kalmış çalışmalar başta gıda ve enerji sektörleri olmak üzere 5 yıl içinde tamamlanacak ve bu önemli proje Türkiye ekonomisine kazandırılacaktır.

Türkiye ekonomisinin, günümüzde karşı karşıya kaldığı en önemli risklerden birinin cari işlemler açığı olduğu hepimiz tarafından bilinmektedir.

2002 yılından bu yana devam eden hızlı büyüme eğiliminin doğal bir sonucu olarak, cari işlemler açığında bir artış gözlemlenmiş olmakla beraber, 2007 yılı itibarıyla cari işlemler açığının GSYİH'ya oranı %5,8 olarak gerçekleşmiştir. Cari işlemler açığında kaydedilen bu artışta, üretim ve yurt içi talepteki artışa bağlı olarak ithalatta oluşan reel artışların yanı sıra enerji ve emtia fiyatlarındaki yükselmenin de büyük rolü vardır.

Ham petrol varil fiyatında bir dolarlık artışın yıllık ham petrol ithalatı için ödediğimiz tutarı yaklaşık 190 milyon dolar, toplam enerji maliyetimizi ise yaklaşık 530 milyon dolar artırdığı göz önünde bulundurulduğunda, yüksek cari işlemler açığının üzerinde enerji fiyatlarındaki artışların etkisi açıkça görülmektedir. Enerji fiyat etkisi hariç olarak hesaplanan cari açığın GSYİH'ya oranının %2,8 olduğunu vurgulamak istiyorum.

Diğer taraftan, cari işlemler açığının finansman kalitesinde büyük artış gözlenmiş olup, 2006-2007 yıllarında uluslararası doğrudan yatırımların cari açığa oranı yaklaşık %60 olarak gerçekleşmiştir. Cari açığın, doğrudan yabancı sermaye girişleri gibi borç yaratmayan araçlarla ve özel sektörün orta-uzun vadeli dış kredileri ile finanse edilmesi, ekonomimizin kısa vadeli sermaye akımlarındaki dalgalanmalara karşı hassasiyetini azaltmıştır.

Gelinen bu noktada Türkiye ekonomisi artık geleceğe daha umutla bakabilmektedir. Küreselleşen dünyada; uluslararası piyasalarda yaşanan gelişmelerin dikkatle takip edilmesi, gerektiğinde aktif önlemler de dahil ülkemizin çıkarlarını en üst düzeyde koruyacak politikaların geliştirilip uygulanması son derece önemlidir. Bu çerçevede ülkemiz çıkarları için kararlılıkla uyguladığımız politikalar çerçevesinde çalışmalarımız devam edecektir. Bu vesile ile ülkemizin en mümtaz denetim birimlerinden olan ve mensubu bulunmaktan onur duyduğum Hesap Uzmanları Kurulunun 63'üncü kuruluş yıl dönümünü en içten dileklerle kutluyorum.